

ARHITECTURA SPAȚIILOR UNIVERSITARE CONTEMPORANE. O PERSPECTIVĂ FENOMENOLOGICĂ / ARCHITECTURE OF THE CONTEMPORARY UNIVERSITY SPACES. A PHENOMENOLOGICAL PERSPECTIVE

Cătălin Mihai CARAGEA

Drd. arh. / *PhD Stud. Arch.*, UAUIM

catalin_mihai_caragea@yahoo.com

Rezumat

Perspectiva fenomenologică asupra arhitecturii este particularizată în subiectul de cercetare propus, prin analiza modului în care spațiile de învățământ sunt adecvate exigențelor educaționale actuale. Fenomenologia exprimă actul cunoașterii ca fiind subiectiv, inductiv și dinamic. Arhitectura – cea a spațiilor universitare în mod particular – trebuie să aibă capacitatea de a conferi încredere, de a responsabiliza și de a încuraja explorarea, experimentul și inovația atât în rândul studenților, profesorilor cât și în cadrul comunității. Rolul arhitecturii este acela de a îmbunătăți calitatea vieții oamenilor, de a crea atmosfera și cadrul în care să ne regăsim, poate chiar să dea sens existenței noastre cotidiene. Spațiile universitare contemporane sunt spații de formare și ar trebui să evolueze continuu în ideea deschiderii acestora către comunitate prin interacțiune, incluziune și integrare, devenind astfel spații calitative ale experiențelor trăite împreună cu comunitatea și de către comunitate. În esență, fenomenologia conduce către o percepție bazată pe experiența noastră culturală, trăită sau simțită, mai mult decât înspre un substrat neuronal al experienței fundamentată de activitatea cerebrală. Abordarea fenomenologică în modelarea unor spații destinate învățării poate să ofere cel mai bun răspuns pentru o arhitectură care să se adreseze fiecărei persoane în mod individual, oferind un impuls în realizarea scopului comun de integrare a cunoașterii, pentru utilizarea creativă a acesteia.

Cuvinte cheie: comunitate, deschidere, libertate, creativitate, conectivitate, experiențe

Abstract

The phenomenological perspective on architecture is particularized in relation to the research proposal, by analyzing how academic spaces are adequate for the current educational requirements. Phenomenology considers the cognitive act to be subjective, inductive and dynamic. Architecture – particularly the one concerning university spaces – needs to have the capacity to confer trust, to empower and encourage exploration, experiment and innovation among students and teachers as well as within communities. The role of architecture is to improve the quality of people's life by creating an adequate atmosphere and framework where we may find ourselves and perhaps even fulfil our daily existence. The contemporary university spaces are training spaces and they should evolve continuously in order to open themselves towards the community through interaction, inclusion and integration, thus becoming qualitative spaces hosting experiences lived together with and by the community.

Basically, phenomenology is orientated towards a perception based on our cultural experience - lived or felt - more than towards a neural substrate of experience grounded on cerebral activity. The phenomenological approach regarding the conception of educational spaces can offer the best answer for an architecture addressing each person individually by offering an impulse for achieving the common goal of cognitive integration with a view to its creative utilization.

Keywords: community, openness, freedom, creativity, connectivity, experiences

Viața evoluează într-un ritm alert, lăsându-ne din ce în ce mai puțin timp să ne bucurăm de calitatea tuturor lucrurilor care ne înconjoară. În acest proces de neoprit, arhitectura este un pion valoros, iar misiunea arhitectului este din ce în ce mai grea datorită unui context dificil și responsabilității care îi este atribuită. Arhitectura universitară, în special, are un rol important în susținerea și îmbunătățirea relațiilor interumane, formează noi oameni și, cu alte cuvinte, o nouă societate. Fie că este vorba despre conversia unui spațiu industrial, o inserție în țesutul tradițional al unui oraș sau al unui campus universitar, arhitectura universitară devine un pol care setează noi standarde pentru zona respectivă, făcând apel la experiențele trăite la toate nivelurile spațiale. Chiar dacă vorbim de percepția spațiului urban proximal sau a spațiilor interioare concepute pentru a stimula dezvoltarea personalității, arhitectura contemporană de calitate indică orientarea către o abordare fenomenologică. Fenomenologia este o mișcare care apare în prima jumătate a secolului al XX-lea, având ca promotori pe filosofii Edmund Husserl, Martin Heidegger, Maurice Merleau-Ponty, Jan Patocka ș.a. În filosofia recentă, fenomenologia face referire adesea la simțuri și respectiv la calitățile senzoriale de a vedea, a auzi, a mirosi etc., însă experiența omului este mult mai bogată în conținut decât simplul fapt de a beneficia de rezultatul calităților senzoriale primare. Fenomenologia abordează percepția umană la o scară mult mai amplă, apelând, în același timp, la efectele experiențelor trăite raportate la simțuri, la semnificația obiectelor, a lucrurilor, a evenimentelor, a scurgerii timpului, a eului personal și a prezenței noastre în lume. Se poate spune că fenomenologia conduce către o percepție bazată pe experiența noastră culturală, trăită sau simțită, mai mult decât înspre un substrat neuronal al experienței, fundamentată de activitatea cerebrală.

The increasingly rapid pace of life gives us less and less time to enjoy the quality of all the things around us. In the context of this unstoppable process, architecture is a valuable landmark and the architect's mission is increasingly difficult because of the tough circumstances and the attached responsibility. The architecture of academic spaces, in particular, has an important role in supporting and improving interhuman relations, educates new people, in other words, a new society. Whether we speak about the conversion of an industrial space, an insertion into the traditional urban tissue or a university campus, university architecture becomes a pole setting new standards for the respective area appealing to the experiences lived at all spatial levels. Even if we discuss the perception of proximal urban space or interior spaces created to stimulate personality development, quality contemporary architecture suggests the orientation towards a phenomenological approach. Phenomenology is a movement founded in the first half of the 20th century by Edmund Husserl, Martin Heidegger, Maurice Merleau-Ponty, Jan Patocka and others. In recent philosophy, phenomenology often refers to the senses, namely the sensory qualities of sight, hearing or smell, but human experience is much richer in content than the mere fact of benefiting from the result of primary sensory qualities. Phenomenology addresses human perception on a much larger scale, appealing at the same time to the effects of lived experiences in relation to the senses, the meaning of objects, things and events, the passage of time, the personal ego and our presence in the world. It could be said that phenomenology leads to a perception based on our cultural experience - lived or felt - more than to a neural substrate of experience grounded on cerebral activity.

Husserl, fondatorul fenomenologiei descriptive, vorbește despre emoțiile și trăirile pure, plasându-le într-o zonă eidetică, interpretarea realității făcându-se în legătură cu aceste trăiri, mereu actuale, născute din conștientizarea de moment a sinelui în raport cu spațiul înconjurător, pe când Heidegger privește experiențele strâns legate de context, în special de cel social. Majoritatea fenomenologilor clasici pun accentul pe analiza sau interpretarea experienței. Ulterior, apare și noțiunea de neuro-fenomenologie, o cercetare care încearcă să răspundă pragmatic, amestecând fenomenologia pură cu noțiuni ale științelor exacte, postulând că experiența își are rădăcinile în activitatea neuronală ce rezidă în acțiuni și contexte asemănătoare.

Perspectiva fenomenologică asupra arhitecturii este particularizată în studiul meu prin însuși scopul cercetării, fiind vorba despre analiza modului în care spațiile de învățământ sunt adecvate exigențelor educaționale actuale și cum, prin conformare arhitecturală, procesul de învățare poate să fie potențat. Fenomenologia exprimă actul cunoașterii ca fiind subiectiv, inductiv și dinamic. Arhitectura – cea a spațiilor universitare în mod particular – trebuie să aibă capacitatea de a conferi încredere, de a responsabiliza și de a încuraja explorarea, experimentul și inovația, atât în rândul studenților, profesorilor, cât și în cadrul comunității. Rolul arhitecturii este acela de a îmbunătăți calitatea vieții oamenilor, de a crea atmosfera și cadrul în care să ne regăsim, poate chiar să dea sens existenței noastre cotidiene. Spațiile universitare contemporane sunt spații de formare și ar trebui să evolueze continuu în ideea deschiderii acestora către comunitate prin interacțiune, incluziune și integrare, devenind astfel spații calitative ale experiențelor trăite împreună cu comunitatea și de către comunitate. Spațiul arhitectural, privit dintr-o perspectivă fenomenologică, este înainte de toate trăit, locuit, folosit

Husserl, the founder of descriptive phenomenology, talks about emotions and pure experience and subscribes them to an eidetic area; consequently, reality is interpreted in relation to these continuously current experiences originating in the momentary self-awareness with respect to the surrounding space, while Heidegger regards experiences as being closely related to the context, especially the social one. The majority of classical phenomenologists focus on the analysis or interpretation of experience. The notion of neuro-phenomenology emerged subsequently - a research trying to provide a pragmatic response by mixing pure phenomenology with the principles of the exact science, assuming that experience is rooted in neural activity consisting in similar actions and contexts.

The phenomenological perspective on architecture is particularized in our study through the scope of research as such by analyzing the way in which academic spaces can become adequate for the current educational requirements and how the learning process can be enhanced with the aid of architectural conformation. Phenomenology considers the cognitive act to be subjective, inductive and dynamic. Architecture – particularly the one of university spaces – needs to have the capacity to confer trust, to empower and encourage exploration, experiment and innovation among students and teachers as well as within communities. The role of architecture is to improve the quality of people's life by creating an adequate atmosphere and framework where we may find ourselves and perhaps even fulfil our daily existence. The contemporary university spaces are training spaces and they should evolve continuously in order to open themselves towards the community through interaction, inclusion and integration, thus becoming qualitative spaces hosting experiences lived together with and by the community.

From a phenomenological perspective, architectural space is primarily a lived, inhabited, and used space

(exista o strânsă legătură între spațiu, om, obiecte folosite de acesta și practici umane). Ne petrecem o mare parte din viață în spații închise, fie ele locuințe, spații de învățământ sau birouri și trebuie să interacționăm cu acestea constant. Din acest punct de vedere, spațiul trebuie conformat astfel încât să fie centrat pe subiect, să răspundă nevoilor acestuia, atât fizice, prin facilitarea utilizării, cât și spirituale, ajutând individul să trăiască experiențe calitative care să îl ajute să evolueze. În mod particular, spațiile universitare ar trebui să fie conformate în ideea promovării experiențelor dar în același timp să găzduiască experimente.

Din păcate, o mare parte din arhitectura zilelor noastre ne face conștienți de singurătatea și de limitarea cu care ne confruntăm, sau chiar ne-o impune printr-un design generic și niște spații rigide concepute pentru un individ generic, care seamănă mai mult cu o mașinărie repetitivă și nu este văzut ca o ființă imaginativă, capricioasă și unică. Odată întrevăzut acest eșec al arhitecturii și al urbanismului funcționalist ce avea ca unic centru mașina și individul generic, abordarea fenomenologică începe să aibă o influență pozitivă asupra gândirii arhitecturale conform căreia realitatea este subiectivă și diferită pentru fiecare individ în parte.¹

Din acest motiv, voi vorbi despre un mod de a realiza arhitectura spațiilor universitare, centrat pe individ și pe experiențele pe care acesta trebuie să le trăiască într-un astfel de spațiu, cu scopul însușirii de cunoștințe, al producerii cunoașterii originale și nu în ultimul rând, al evoluției personale. În prezent, arhitectura educațională poate fi privită ca model pentru schimbarea societății prin integrare, unul dintre conceptele esențiale în acest sens fiind designul universal, expresie a importanței pe care o capătă fiecare utilizator al spațiului arhitectural.

(there is a strong connection between space, human beings, useful objects and human activities). We spend a large part of life in closed spaces - dwellings, educational spaces or offices - and we have to interact with them constantly. From this point of view, space needs to be structured so that it focuses on the subject and meets his physical needs by enhancing utilization as well as his spiritual wants by helping the individual to live qualitative experiences meant to help him evolve. In particular, university spaces should be conceived so as to promote experiences but also host experiments.

Unfortunately, much of present-day architecture makes us aware of the solitude and linearity we are confronted with or even imposes them on us through generic design and rigid spaces designed for a universal individual bearing much resemblance to a repetitive machine and who is not seen as an imaginative being, capricious and unique. Once we are able to foresee this failure of functionalist architecture and urbanism centered on the machinery and the generic individual, the phenomenological approach starts to have a positive influence on architectural thinking according to which reality is subjective and different for each individual.¹

For this reason, we will present a method of creating architecture for university spaces, focused on the individual and the experiences he needs to live in such a space in order to assimilate and produce original knowledge and also with a view to personal evolution. At present, educational architecture can be seen as a model for changing the society through integration, one of the essential concepts for this being universal design, a manifestation of the importance gained by each user of architectural space.

---

¹ Studia phaenomenologica IV(2014) 11-16, Introduction, Madalina Diaconu, Ion Copoeru.

---

¹ Studia phaenomenologica IV(2014) 11-16, Introduction, Madalina Diaconu, Ion Copoeru

Este necesar de menționat în acest moment viziunea despre fenomenologie a profesorului Juhani Pallasmaa, care propune ca filtru de analiză al arhitecturii și al mediului înconjurător cele cinci simțuri primare prin care individul testează lumea. Arhitectura nu trebuie să fie doar un cadru vizual, ci ea trebuie să aibă gust, miros, sunet, pe lângă posibilitatea de a fi văzută sau percepută prin intermediul simțului tactil prin textură, temperatură etc. Prin intermediul percepției bazată pe cele cinci simțuri, se deschid straturi de lectură a arhitecturii pe care nu le utilizăm în mod curent acesta fiind unul din motivele pentru care universitățile sunt proiecte complexe gândite pentru o varietate mare de utilizatori.

M. Ponty susține ideea menționată mai sus respingând existența unei senzații pure, ca o experiență unică și considerând că senzația face parte dintr-o înlanțuire de experiențe. Percepția reprezintă o suprapunerea de experiențe, impresii, influențe externe legate de mediul spațial, emoțional și memorie. Spațiul universitar, în particular, poate trăi doar prin suprapunerea unor serii de senzații.

Un exemplu de rezolvare a arhitecturii având ca substrat o perspectivă fenomenologică este proiectul Universității pentru femei Ewha din Seoul (fig. 1). Spațiul care reprezintă „inima” proiectului este numită de către ei „vale” („the valley”), o străpungere a clădirii sub nivelul solului cu o deschidere amplă în care se regăsesc gradene și scări ce compun un amfiteatru în aer liber și fac posibil accesul în incinta universității la niveluri diferite. Traseul este mărginit pe ambele părți de pereți de sticlă pe mai multe niveluri prin care se luminează natural spații adiacente diverse cum ar fi librării, amfiteatre, săli de cursuri și seminarii. Clădirea se dezvoltă în totalitate sub nivelul solului astfel că inserarea la nivelul orașului este foarte discretă, acoperișul terasă al acesteia fiind amenajat sub forma unui parc verde pentru promenadă și relaxare.

We should mention at this point the vision on phenomenology of Professor Juhani Pallasmaa who proposes the five primary senses through which the individual experiences the world as a filter of analysis for architecture and the surrounding environment. Architecture cannot be just a visual frame, it needs to have taste, smell, and sound, apart from the possibility of being seen or perceived through the tactile sense when it comes to texture, temperature and so on. The perception based on the five senses opens up new reading levels for architecture, this being one of the reasons why universities are complex projects designed for a variety of users.

M. Ponty advocates for the idea mentioned above declining the existence of a pure sensation seen as a unique experience and considering that the sensation is part of a chain of experiences. Perception represents an overlapping of experiences, impressions, external influences related to the spatial environment, emotions and memory. In particular, the university space can exist only by overlapping a series of sensations.

An example of an architectural solution based on a phenomenological perspective is Ewha Women University project in Seoul (Figure 1). The space representing the 'heart' of the project is called 'the valley', a penetration of the building below ground level with a wide opening accommodating rows of seats and flights of stairs composing an open-air amphitheatre and allowing for the access in the university precincts at different levels. The trail is bordered on the both sides by glass walls on several levels providing natural light to various adjacent spaces like bookstores, amphitheatres, classrooms and seminars rooms. The building is entirely unfolding below ground level so the infiltration into the city is very discreet, the roof terrace of the building being conceived as a green park for taking walks and relaxing.

Fig. 1 Universitatea pentru femei Ewha, Seoul / *Seoul Ewha Women University*, Dominique Perrault Architecture
Sursa / Source: www.archdaily.com

Prin multiplele valențe pe care „Valea” le aduce (o curte de intrare la diferitele departamente ale universității, un forum pentru schimb de idei și un loc în care studenții să își petreacă pauzele dintre cursuri, o piața în care cafeneaua este un loc în care te poți opri și relaxa, un teatru în aer liber atâta timp cât treptele sunt folosite ca gradene, o grădină cu sculpturi atunci când expoziția interioară migrează la exterior) se poate vorbi de o percepție compusă dintr-o suprapunere de experiențe spațiale, senzoriale și, nu în ultimul rând, emoționale.

Acesta este unul din exemplele în care se regăsesc mai multe concepte ale fenomenologiei și care accentuează faptul că prin propunerea unor spații publice pentru universitate și prin folosirea unor materiale de calitate și a unei abordări sustenabile a proiectului, este posibilă evoluția tradiției învățământului superior pentru secolul 21.

The multifolded valences of ‘the valley’ (an entrance court providing access to the various university departments, a forum for sharing ideas and a place where students spend the breaks, a square where the café is a place where you can stop and relax, an open-air theatre when the stairs are used as places to sit down, a garden populated with sculptures when the inside exhibition migrates to the exterior) talk about a perception consisting of a superposition of spatial, sensory but also emotional experiences.

This is one of the examples relying on several phenomenological concepts and underlining the fact that the evolution of 21st century higher education is possible by proposing public spaces for university venues and using qualitative materials and a sustainable approach of the project.

Experiențele trăite se pot asocia cu emoția, imaginația, dorința, acțiunea, percepția, fiecare dintre acestea fiind parte integrantă a abordării fenomenologice, putându-se asocia cu calitatea unui spațiu arhitectural. Un spațiu arhitectural poate transmite emoție prin lumină, culoare, materialitate, deschidere, temperatură (aici nu mă refer doar la temperatura măsurată în grade a unui spațiu, cât mai degrabă la calitatea spațiului de a fi percept ca un spațiu cald, primitiv sau rece-spingător). Exemplul Universității St. Edward's susține în mod evident cele menționate mai sus. Jocul de lumină și umbră pe care volumele clădirii îl creează, culoarea și textura diferitelor suprafețe participă la crearea unei atmosfere care face spațiul educațional mai eficient prin influența pe care o are asupra fiecărui student și prin felul cum se raportează la necesitățile diverse ale acestora. (Fig. 2)

Ideea de a experimenta spațiul arhitectural prin emoția pe care acesta o transmite este exprimată cu claritate și de către arhitectul contemporan Kate Goodwin într-un interviu acordat BBC Culture: „Trebuie să experimentăm arhitectura prin modul în care simțim spațiile ei, când le ascultăm, când le atingem sau chiar atunci când stăm în tăcere cu ochii închiși în interiorul clădirilor, privind prin ochii minții.”²

Arhitectura spațiilor universitare trebuie să se adreseze oricărui individ. Ea trebuie să răspundă în primul rând principiilor unui design universal, accesibil tuturor, punând toți indivizii pe o poziție de egalitate, oferind șanse egale accesului la cunoaștere.

Odată facilitat, accesul la cunoaștere trebuie potențat; astfel arhitectura universitară trebuie să fie un mediu care facilitează comunicarea prin conformarea unor spații sociopetale, îmbogățite cu amenitate,

---

2 Trad. A., <http://www.bbc.com/culture/story/20140130-can-buildings-be-emotional>

Lived experiences can be associated with emotion, imagination, desire, action, perception, each of these being part of the phenomenological approach and associated with the quality of an architectural space. An architectural space can provide emotion through light, colour, materiality, opening, temperature (we do not refer here only to the temperature measured in Celsius degrees but rather to the quality of a space of being perceived as a warm and hospitable space or a cold – repulsive one). The example of St. Edward's University obviously accounts for the above mentioned facts. The play of light and shadow created by the volume of the building, as well as the colour and texture of different surfaces contribute to the creation of an atmosphere which makes the educational space more efficient through the influence it has on each student and through the way it relates to their individual needs.

The idea of experiencing the architectural space through the emotion it conveys is clearly expressed by the contemporary architect Kate Goodwin in an interview for BBC Culture: „We need to experience architecture by the way we feel its spaces, listen to them, touch them or even when we sit quietly inside the buildings with our eyes closed, using only our mind's eyes.”²

The architecture of university spaces has to address each individual. First of all, it has to meet the principles of universal design, accessible to everyone, by treating equally all individuals and providing equal opportunities for the access to knowledge.

Once it has been facilitated, the access to knowledge needs to be intensified; therefore, university architecture has to be an environment enhancing communication through the creation of sociopetal spaces based on the

---

2 Trad. A., <http://www.bbc.com/culture/story/20140130-can-buildings-be-emotional>

care să invite la discuții libere, la schimburi de idei și dezbateri, într-un cuvânt, la faptul de a fi oameni: „fenomenologia începe prin însăși existența umană fiind întărită de ideea că ea este deja acolo înainte ca cineva să reflecteze asupra ei.”³

Heidegger observă în scrierile lui tendința de a judeca arhitectura ca operă de artă prin prisma unor rațiuni estetice și conștientizează că nu este suficient. Arhitectura este creată pentru oameni și are menirea să fie locuită de aceștia. Spațiile educaționale contemporane trebuie să fie materializate astfel încât să ilustreze valorile societății actuale: deschidere, libertate, conectivitate, creativitate, pentru ca individul să poată să relaționeze și să rezoneze cu ele. Acestea trebuie să incite la depășirea condiției curente, să determine nevoia de auto-actualizare și să determine o gândire creativă. De asemenea, arhitectura trebuie să aibă capacitatea de a conferi încredere și de a responsabiliza și încuraja explorarea, experimentul și inovația atât în rândul elevilor, profesorilor cât și în cadrul comunității.

Experimentul și inovația sunt însă asociate din ce în ce mai puțin cu modul clasic de educație datorită rigidității lui și a limitelor pe care le impune.

Utilizarea tipului clasic de educație (educația formală) este insuficient pentru a face față provocărilor societății contemporane și de aceea în sprijinul acestuia vin practicile educației non – formale. Educația non-formală este recomandată și ar trebui să fie accesibilă tuturor instituțiilor de învățământ pentru că fără această practică, răspunsul la schimbările tehnologice, sociale și economice rapide și constante, nu ar fi posibil.

---

3 Trad. A., Sharr, Adam, Heidegger for architects, Routledge, New York, 2007, pag. 27

concept of amenity, meant to host open discussions, exchange of ideas and debates, in a word, to encourage the development of humanity: „Phenomenology is rooted in human existence as such, relying on the idea that the world had already been there before anyone felt the need to reflect on it.”³

In his writings, Heidegger notices the tendency to regard architecture as a work of art from an aesthetic perspective and realizes it is not enough. Architecture is destined for people and is meant to be inhabited by them. Contemporary educational spaces have to materialize so that they illustrate the values of the existing society: openness, freedom, connectivity, creativity, and so that the individual may relate and resonate with them. Such spaces have to stimulate the overcome of the current condition, to determine the need of self-actualization and creative thinking. In addition, architecture needs to have the capacity to confer trust and to empower and encourage exploration, experiment and innovation among students and teachers as well as within the community.

However, experiment and innovation are less and less associated with the classical model of education due to its rigidity and the limits it imposes.

The use of the classical model of education (formal education) proves insufficient when dealing with the society's contemporary challenges and therefore, the practices of non-formal education come to its support. Non-formal education is recommended and it should be accessible to all educational institutions because, in the absence of this practice, the answer to the technological, social and fast and constant economic changes would not be possible.

---

3 Trad. A., Sharr, Adam, Heidegger for architects, Routledge, New York, 2007, pag. 27

Fig. 2 St. Edward's University,
Texas, Elemental
Sursa / Source:
<http://www.elementalchile.cl>

Educația non - formală este parte integrantă a unui concept (proces) educațional de durată, prin care se asigură că oamenii, fie că sunt tineri sau adulți, își îmbunătățesc sau dobândesc aptitudini care să le permită o ușoară adaptare la un mediu în continuă schimbare. Acest lucru este posibil prin inițiativa fiecăruia de a desfășura activități extrașcolare sau prin participarea la diferite programe educaționale care implică muncă și integrarea în comunitate. Avantajele educației non-formale sunt nenumărate însă pentru ca aceasta să se poată folosi, este nevoie de profesori instruiți în acest sens și de un cadru arhitectural corespunzător. Caracteristicile acestui tip de educație ar trebui să se regăsească, fără îndoială, în conformarea spațiilor în care acest proces educațional are loc. Juhani Pallasmaa exprima într-un mod autentic necesitatea unei arhitecturi care să incite procesul creativ: „O lucrare arhitecturală nu este percepută ca o serie de imagini retinale izolate, ci ca esență materială, corporală și spirituală, perfect integrată. Ea oferă forme și suprafețe încântătoare, modelate pentru atingerea ochiului și a celorlalte simțuri.”⁴

Consider că într-un spațiu destinat educației trebuie să existe și o anumită latură ludică sugerată prin arhitectură. Prin „joacă”, se descoperă lumea. În același fel, prin „joacă”, care poate fi generată doar la nivelul imaginației, studentul poate să găsească noi modalități de a aborda și de a rezolva o problemă, gândind în afara cutiei.

De asemenea, o gamă variată de spații și de medii simulate pot incita dorința de cunoaștere și pot deschide perspective și în afara zonei de studiu, întrucât un mare accent se pune la momentul actual pe legăturile care se pot forma între diferite domenii.

Non-formal education is part of a long-lasting educational concept (process) ensuring that both young people and adults improve or acquire skills allowing them to easily adapt to a constantly changing environment. This is possible through each individual's initiative to attend extracurricular activities or by participating at different educational programs involving work and community integration. The advantages of non-formal education are countless. However, it requires specifically trained teachers and an adequate architectural frame. The characteristics of this educational method should be undoubtedly included in the compliance requirements for the space where this educational process takes place.

Juhani Pallasmaa authentically expresses the need for an architecture inciting the creative process: “An architectural work is not experienced as a series of isolated retinal pictures, but in its fully integrated material, embodied and spiritual essence. It offers pleasurable shapes and surfaces modelled for the touch of the eye but it also incorporates and integrates physical and mental structures”⁴⁴

I consider that a space conceived for educational purposes has to comprise a certain ludic aspect suggested through architecture. The world is discovered through ‘play’. Also, ‘play’, even if is generated only at the imaginative level, can help the student find new ways of approaching and resolving a problem by thinking outside the box.

In addition, a large range of spaces and simulated environments can encourage the desire for knowledge and open new perspectives outside the field of study since interdisciplinarity is greatly valued at present.

---

⁴ Pallasmaa, Juhani, *Privirea care atinge arhitectura și simțurile*, Editura Fundației Arhitect design, București, 2015, pag. 24

---

⁴ Pallasmaa, Juhani, *Privirea care atinge arhitectura și simțurile*, Editura Fundației Arhitect design, București, 2015, pag. 24.

Fig. 3 Via University, Aarhus, Denmark, Arkitema Architects
Sursa / Source:
<http://www.archdaily.com>

Fenomenologic vorbind, este esențial ca arhitectura să țină cont de faptul că omul este o ființă socială ce are nevoie de locuri în care să se simtă confortabil (mă gândesc la noțiunea de familiar), să i se ofere posibilitatea de a simți spațiul prin prisma percepției subiectiv-personală, de a experimenta spațiul pentru a percepe spiritul locului și nu în ultimul rând de a-i permite să interacționeze cu alți oameni.

Abordarea fenomenologică în modelarea unor spații destinate învățării ar putea oferi cel mai bun răspuns pentru un spațiu care să se adreseze fiecărei persoane în mod individual, oferind însă un impuls în realizarea scopului comun: integrarea cunoașterii pentru utilizarea creativă a acesteia.

Scopul final al arhitecturii este acela de a concretiza existența omului în lume. Ea este dovada evoluției noastre, a modului în care trăim și gândim și a atitudinii pe care o cultivăm față de ceilalți. Spațiul trebuie redat omului și conformat propriilor lui măsuri și interese pentru ca acesta să se identifice cu spațiul și pentru ca spațiul să devină o componentă activă în viața noastră cotidiană, susținând atât dezvoltarea personală cât și la nivelul comunității (societății).

In terms of phenomenology, it is essential that architecture take into consideration the fact that man is a social being who needs places where he can feel comfortable in (in the sense of familiar); therefore, he must be given the opportunity to feel the space through a subjective-personal perception, to experiment the space in order to perceive the spirit of the place and, last but not least, to be allowed to interact with other people.

The phenomenological approach on the conception of educational spaces could offer the best solution for a space addressing each person individually, yet providing an impulse for achieving a common goal: cognitive integration with a view to its creative utilization.

The ultimate goal of architecture is to materialize man's existence in the world. It is the proof of our evolution, of the way we live and think and of the attitude we adopt towards the others. The space needs to be restored to man and structured in accordance with his own values and interests in order to allow him to identify himself with the space and so that space may become an active component in our everyday life, supporting our personal development as well as our evolution within the community (society).

Bibliografie / Bibliography

- BACHELARD, Gaston, *Poetica spațiului*, Paralela 45, Pitești, 2003
- GIJBELS, David (editor), *Learning Patterns in Higher Education, Dimensions and Research Perspectives*, Routledge, New York, 2014
- HEIDEGGER, Martin, *Originea operei de artă*, Humanitas, București, 1995
- HUSSERL, Edmund, *Idei privitoare la o fenomenologie pură și la o filozofie fenomenologică*, Humanitas, București, 2011
- JONASSEN, David (editor), *Theoretical Foundations of Learning Environments*, Routledge, New York, 2012
- NORBERG-SCHULZ, Christian, *Genius Loci. Towards a phaenomenology of architecture*, Rizzoli, New York, 1980
- PALLASMAA, Juhani, *Privirea care atinge arhitectura și simțurile*, Editura Fundației Arhitext design, București, 2015
- PONTY, Merleau, *Phenomenology of perception*, Routledge, New York, 2012
- SHARR, Adam, *Heidegger for architects*, Routledge, New York, 2007

Webografie / Webography

- Pallasmaa, Juhani - An architecture of the seven senses
<https://elibrary.utas.edu.au/utas/file/8bdb7f82-f20c-4ac1-b80d-8df79e07e889/1/an%20architecture%20of%20the%20seven%20senses.pdf>
- Phenomenology, Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2013
<http://plato.stanford.edu/entries/phenomenology/>
- Shirazi, M. Reza – On Phenomenological Discourse in Architecture
http://www.arch.ksu.edu/seamon/shirazi_phenomenological_discourse.htm